

Мунтян С. Д., Каташинська К. С. Особливості створення натюрморту у контражурному освітленні // Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм: тези доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (1-3 лют. 2019 р., м. Одеса) / коорд. проекту Д. О. Величко; упорядн. А. І. Носенко; відп.секр. Д. О. Величко, А. І. Носенко; ДЗ «Південноукр. Нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – Одеса: Астропрінт, 2019. – с. 75 – 77.

Ключові слова: натюрморт, освітлення, контражур.

Анотація: проаналізовано особливості створення натюрморту у контражурному освітленні.

Мунтян Стелла Дмитрівна, викладач кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Каташинська Катерина Сергіївна, здобувач вищої освіти ОС «магістр» Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Особливості створення натюрморту у контражурному освітленні

Ключові слова: натюрморт, освітлення, контражур.

У створенні образу живописного натюрморту освітлення відіграє одну з визначальних ролей. Особливості різних умов освітлення висувують перед митцем низку творчих задач. Світло є важливим засобом передачі настрою у творі. Приглушене м'яке освітлення надає ліризму, відчуття затишку, споглядальності. Сильний контраст між світлом і тінню допомагає створити драматичний стан. З позиції формального втілення можна назвати низку завдань, пов'язаних з характером світла: ліплення форми, просторове і тонове рішення, колорит в цілому.

Освітлення контражур (від фр. – *contrejour* – проти світла) – умови, коли предмети знаходяться між оком і джерелом освітлення. Тобто, з градацій світла і тіні ми бачимо тільки тінь з рефlekсами і абрис полу тінь, подекуди з невеликою долею світла: загалом – тіньові силуети на фоні світла.

Контражур заворожує своїми можливостями. Завдяки йому художник може креативно підійти до вирішення черги живописних задач. Наприклад: предмети можуть стояти як на світлому тлі вікна, пейзажу або природного чи штучного освітлення (сонце, місяць, вогнище, свічка, лампа тощо), так і на темному тлі стіни чи драперії, коли світло падає трохи позаду і його не видно на тлі художнього полотна.

Коли художник пише натюрморт, який стоїть проти світла, у нього виникає більше можливостей для художнього відбору в роботі над натюрмортом. Це тональне рішення, коли предмети у контражурному освітленні сприймаються силуетами і ми можемо вирішити для себе зробити їх більш темними, чи більш світлими. Якщо предмети писати світлішими силуетами, фон пишеться та сприймається світлішим і більш узагальненим. Але коли ми використовуємо для предметів темніший тон, то на дальньому плані ми маємо можливість написати детальніше, з більшим розмаїттям кольорів об'єкти пейзажу.

При контражурному освітленні існує наступна градація світла і тіні: це дуже вибілена, з великою втратою насиченості освітлена частина предметів, майже зникають напівтони, а тіні сприймається більш темними. Велику частину особистої тіні на предметі займає рефлекс. І чим яскравіше освітлення, тим більш насиченими виглядають рефлекси в натюрморті. Тіні в контражурній постановці спрямовані майже на глядача. Це також можна використати у творчих натюрмортах як виразний композиційний засіб.

Якщо в освітленій частині предметів у контражурному освітленні іде велика втрата насиченості кольору, то в тінювій частині натюрмарту навпаки, колір сприймається більш чистим і насиченим. А це, в свою чергу, посилює кольоровий контраст. Робота виглядає яскравою і живописною.

У квітковому натюрморті тіні від квітів лягають на горизонтальну площину мереживною графікою, роблячи натюрморт більш повітряним чи декоративно орнаментальним. Увагу на виразність натюрмортів із квітами у контражурі у своїй творчості приділяли В. Серов, К. Коровін, О. Мурашко,

О. Герасимов, І. Грабар, Т. Яблонська та багато сучасних митців Одеської школи живопису.